

NatuurPlatformZwolle

Secretariaat: p/a Milieuraad Zwolle, Campherbeeklaan 82A 8024 BZ Zwolle Tel: 038-3377342 e: natuurplatformzwolle@milieuraadzwolle.nl



Aan: Gemeente Zwolle
t.a.v. de gemeenteraad

Betreft: Nadere reactie Milieuraad/Natuurplatform Zwolle op definitieve Omgevingsvisie

Zwolle, 13 augustus 2021

Geachte raadsleden,

Vlak na het zomerreces gaat u besluiten over de Zwolse Omgevingsvisie. Deze wordt zeer bepalend voor de toekomst van Zwolle. Vanuit dat belang heeft u van ons reeds diverse inbreng ontvangen. Naast een uitvoerige zienswijze (augustus2020) hebben we in december 2020 een uitgebreide onderbouwing geleverd op de extreme, niet bij Zwolle passende groeiambitie, zoals verwoord in de visie. Op het definitieve voorstel hebben we op 24 juni een schriftelijke reactie gegeven, zie bijlage¹. Na de informatieronde, die voor het zomerreces plaatsvond, leggen wij u graag nog enkele verdiepende aanvullingen voor.

Met nadruk wijzen wij er verder op dat de scherpste waarmee nu de kaders worden vastgesteld, bepalend zal blijven in het vervolgproces na vaststelling. We wensen u veel wijsheid bij het nemen van de besluiten, en blijven natuurlijk graag beschikbaar om mee te denken.

Een goede voorouder zijn²

Het ICCP rapport en de extreme weersomstandigheden deze zomer in grote delen van de wereld, dichtbij en veraf, tonen onontkoombaar aan dat het roer om moet.

En dat kan, want we staan samen aan het roer, het menselijk handelen van nu is bepalend voor de toekomst van het nageslacht.

Uitstel kan niet meer. Dat geldt voor ieder beleidsniveau en voor ieder individu, op welke plek dan ook. Economie en ecologie moeten hand in hand gaan en niet meer als elkaars tegenpolen gezien worden. Ook met een ecologisch economisch model valt geld te verdienen.

Richt daarom de onderzoeken in het kader van vervolg omgevingsvisie en regiodeal op de ambitie om Zwolle de meest mens- en milieuvriendelijke duurzame groeistad te laten zijn.

Groei kan en mag, maar anders dan nu wordt aangegeven in de plannen die op tafel liggen.

Goed woningmarkt en goed natuuronderzoek in relatie tot klimatologische ontwikkelingen gaan daaraan vooraf.

Woningmarktonderzoek gericht op de directe behoefte van bewoners uit de eigen regio/stad en niet op het stimuleren van een volksverhuizing van de gegoede inkomensklasse, die elders werkt en hier woont en mensen met lagere inkomens verdringt uit de bestaande stad.

In een nieuwe economie is wonen en werken in dezelfde regio weer het aloude normale uitgangspunt.

Groei op plekken waar het mogelijk is qua natuuronderzoek in directe relatie tot onontkoombare klimatologische ontwikkelingen.

¹ Zie bijlage: reactie 24 juni

² Zie voorwoord in reisgids IJsselbiennale van directeur Mieke Conijn

Dat kan betekenen dat sommige locaties die nu in de omgevingsvisie als woningbouwlocaties staan aangegeven opnieuw beoordeeld moeten gaan worden.

Zo lijken de plannen voor 300 woningen in de buitendijkse uiterwaarden van het Zwarte Water het eerst aan heroverweging toe.

Dat geldt ook voor het bijbouwen van woningen in de groene hoofdstructuur: het Feldmanpark bij de Herculocentrale.

De planontwikkeling is in volle gang, maar zoek met de betrokken partijen naar een andere plek en ander type woningen.

Als het roer om moet, dan moet het ook echt gaan gebeuren en de schadepost gezamenlijk gedragen worden.

Natuurwaardenkaart

De door Milieuraad/ Natuurplatform jarenlang geuite wens om tot een natuurwaardenonderzoek (door onafhankelijk bureau) voor het Zwolse grondgebied te komen met uitloop naar de regio is tot op heden om voor onze organisaties onbegrijpelijke redenen niet gehonoreerd.

Blijkbaar wordt de acute noodzaak van een natuurwaardenkaart, vertaald in nieuw groenbeleidsplan, als onderlegger voor de omgevingsvisie niet ingezien. Beide zaken worden vooruitgeschoven naar de komende jaren.

Ondertussen wordt in de gebiedsomschrijvingen wel ruimte geboden voor uitbreiding bedrijvigheid, woningbouw en energietransitie mogelijkheden, maar de afwegingscriteria ontbreken.

Dat betekent maar al te vaak dat in het gevecht om de ruimte het ecosysteem het slachtoffer zal zijn.

Dat kan niet meer!

Er is geen tijd te verliezen om de natuurwaarden en de groenstructuur beleidsmatig en juridisch verankerd vast te leggen.

Het gaat daarbij niet alleen om het in kaart brengen en behoud van bestaande natuurwaarden maar zeker ook om plekken aan te wijzen waar verbetering en herstel kan plaatsvinden..

Voor alle partijen is helderheid en duidelijkheid vooraf over niet alleen behoud, maar ook herstel van natuurwaarden van belang.

Zo liggen er kansen om bij meer ruimte voor de rivier maar ook bij dijkversterkingen de flora en fauna onlosmakelijk onderdeel van het ontwerpsysteem te laten zijn. Prachtige voorbeelden zijn daarvan te vinden dicht bij huis, maar ook verder weg.

Ambitie, aanwijzing van plekken en uitvoeringsprogramma op korte termijn.

Kenmerkend voor Zwolle en omgeving zijn immers van oudsher de groen/blauwe structuren, die vanuit het buitengebied tot binnen in de stad doorlopen en helaas steeds minder robuust van karakter worden.

Verbindingen van enige omvang zijn voor een goed ecosysteem net zo essentieel als voor de infrastructuur.

Zonder verbindingen geen levendige flora en fauna.

Hoofdgroenstructuurkaart

Bij een eerste blik op de hoofdgroenstructuurkaart zoals die op blz. 51 staat opgenomen veronderstelden wij dat er op deze kaart meer groen stond opgenomen dan in de bestaande kaart tot nu toe. Dat gaven wij ook aan in onze reactie van 24 juni.

Nadere bestudering van die kaart leidt helaas tot een andere conclusie.

Op twee punten gaan we nader in.

1. Wat ontbreekt er?

2. kwaliteit van het groen

Ad 1. Wat ontbreekt?

1.1 Op deze kaart ontbreken de N2000 gebieden en het NNN. Die zijn echter wel essentieel onderdeel van het groen in de gemeente Zwolle.

1.2 Daarnaast zijn een aantal gebieden op de kaart zwaar over gedimensioneerd, waardoor de omvang van het groen veel groter lijkt dan het is. Dat komt omdat bij groenstroken langs wegen de weg zelf ook is

Aan het Natuurplatform Zwolle nemen deel:

Zwolle Groenstad • IVN afd Zwolle • KNNV afd Zwolle • Bijenvereniging Zwolle • Avifauna Zwolle • Milieuraad Zwolle

ingekleurd, Het lijkt dan een forse groenstrook, terwijl de werkelijke groenstrook maar enkele meters breed is. De kaart zou op deze punten aangepast moeten worden.

1.3 het gebied De Ruiten /Tolhuislanden (dat als 'zeer waardevol' is aangegeven op de kaart Natuurwaarden op blz.48) heeft bijzonder hoge natuurwaarden en hoge natuurpotenties en moet daarom opgenomen worden op de groenstructuurkaart.

Zie ook Alterra rapport 1832 dat in opdracht van de provincie Overijssel is gemaakt.

In de Tolhuislanden komt een van de twee goede weidevogelgebieden van de gemeente voor (de andere ligt in de Molenpolder die wel in de groenstructuur is opgenomen).

Daarnaast zijn de Ruiten en Tolhuislanden van groot belang voor de wilde flora.

Door het hier uittredende kwelwater van het Drents Plateau komen hier vooral in de sloten en slootkanten veel kenmerkende zeldzame plantsoorten voor zoals Blauwe Knoop, Wateraardbei, Dotterbloem, Stijf Struisriet en Waterdrieblad.

Dit gebied is in beeld als mogelijk waterbergingsgebied in het kader van het project Veilige Vecht. Het grenst ook direct aan het diepveenweidegebied in het Gennerbroek.

Verwacht mag worden dat het waterpeil in diepveenweidegebieden in de nabije toekomst verhoogd zal worden.

1.4 Uitbreiding van het industrieterrein Hessenpoort en de aanleg van zonneweiden in dit gebied gaat ten koste van de actuele en potentiële natuurkwaliteiten en staat op gespannen voet met de plannen voor waterberging en peilverhoging. Waar zijn de afwegingscriteria?

Ad 2. Kwaliteitslabels

Het is van belang om in het natuurwaardenonderzoek, gevolgd door het groenbeleidsplan, het groen te definiëren en van een soort kwaliteitslabel te voorzien.

Daardoor kan er een kwaliteitsimpuls binnen de gebieden gegeven worden aan de natuurwaarden die sterk onder druk staan.

Om maar een paar voorbeelden te noemen:

- verbeteren van het beheer van een aantal eeuwenoude dijkjes waar nog restanten van de oorspronkelijk stroomdalvegetaties voorkomen met soorten zoals de Zwolse Anjer. Bijvoorbeeld de Zalkerdijk aan de rand van Westenholtte en de dijkjes langs het industrieterrein Marslanden.
- aanleg van broedvogeleilanden voor o.a. visdief in o.a. de zandwinplassen rond Zwolle en de nevengeulen van de Schellerwaarden.

Tenslotte

Wat zou het mooi zijn wanneer er een New deal tussen boer en maatschappij³ tot stand zou kunnen komen.

Prachtig voorbeeld van landschaps-inclusieve landbouw is te vinden op de IJssel biënnale route onder de titel 'Salland' Deal in omgeving van Deventer.

Het doel is te komen tot een landschaps-inclusieve landbouw in 2050. De boer, als producent en landschapsverzorger en de maatschappij dichterbij elkaar brengen.

Goed voorbeeld in nabije regio zou navolging kunnen krijgen.

Mogelijk kan de gemeente Zwolle alvast beginnen met de landbouwgronden in eigendom van de gemeente te beheren zonder gebruik van meststoffen en bestrijdingsmiddelen.

Met vriendelijke groet,

Milieuraad Zwolle/ Natuurplatform Zwolle



Hans de Graad (voorzitter)

Bijlage: onze eerdere reactie, dd 24 juni 2021

³ Uit reisgids IJssel biënnale blz. 64

Aan het Natuurplatform Zwolle nemen deel:

Zwolle Groenstad • IVN afd Zwolle • KNNV afd Zwolle • Bijenvereniging Zwolle • Avifauna Zwolle • Milieuraad Zwolle

NatuurPlatformZwolle

Secretariaat: p/a Milieuraad Zwolle, Campherbeeklaan 82A 8024 BZ Zwolle Tel: 038-3377342 e: natuurplatformzwolle@milieuraadzwolle.nl



Aan: Gemeente Zwolle
t.a.v. de gemeenteraad

Betreft: Reactie Milieuraad/Natuurplatform Zwolle op definitieve Omgevingsvisie

24 juni 2021

Geachte raadsleden,

Maandag 28 juni is een inspreekmoment voor Zwollenaren over de Omgevingsvisie “Mijn Zwolle van morgen 2030” op de agenda van het raadsplein. Milieuraad Zwolle/ Natuurplatform Zwolle (MR/NPZ) leveren graag schriftelijk een bijdrage aan dit veelomvattende agendapunt. Daarin gaan we op dit moment in op twee voor ons bepalende prioriteiten: de Natuurwaardenkaart en de groeiambitie.

Vooraf

Met hinkstapsprongen hebben we ons als MR/NPZ door de ongeveer 1000 pagina's heen geworsteld. We reageren dan ook slechts op enkele hoofdlijnen.

Het is wel heel veel en in samenhang moeilijk te beoordelen op de uitvoeringsconsequenties en de wijze waarop de vele soms met elkaar conflicterende belangen worden afgewogen.

Mede daarom zouden wij willen bepleiten dat de gemeenteraad wat meer tijd uittrekt voor de discussie met de samenleving en het raadplegen van deskundigen.

Dat is goed mogelijk omdat de invoeringsdatum van de omgevingswet wederom is uitgesteld naar op z'n vroegst 1 juli 2022.

1. Natuurwaardenkaart

In onze zienswijze (nr. 29 in de nota) hebben wij het belang benadrukt van het opnemen van een hernieuwde, aangevulde en verbeterde natuurwaardenkaart als onderdeel van het groenbeleidsplan inclusief beleidsregels. Wij menen dat dat een noodzakelijk onderdeel van de omgevingsvisie hoort te zijn.

Naar onze inschatting is een ecologisch adviesbureau binnen een paar maanden in staat, een verbeterde natuurwaardenkaart op tafel te leggen.

Nu staat in de visie (pg 46) dat de komende jaren de natuurwaardenkaart nader wordt uitgewerkt in samenspraak met de Zwolse natuurorganisaties.

Dat duurt te lang!

Een onderzoek van een daartoe gekwalificeerd adviesbureau op korte termijn blijft noodzakelijk.

Wij kunnen met onze vrijwilligers niet in dat gat springen, hoe graag we dat ook zouden willen.

Wij zijn van harte bereid om mee te denken met de onderzoeksopdracht aan een extern adviesbureau en om mee te lezen met de onderzoeksresultaten.

Wij zijn ook bereid en in staat om dat onderzoek zelf uit te voeren als de gemeente ons daarvoor €80.000, ter beschikking stelt.

Goede voorbeelden zijn te vinden in de natuurwaardenkaart van de gemeente den Haag, Groenplan Ede en het Groenplan Groningen onder de naam vitamine G. In deze gemeenten zijn deze plannen voorafgegaan aan

Aan het Natuurplatform Zwolle nemen deel:

Zwolle Groenstad • IVN afd Zwolle • KNNV afd Zwolle • Bijenvereniging Zwolle • Avifauna Zwolle • Milieuraad Zwolle

de omgevingsvisies, waarin ze inclusief plan van uitvoering verwerkt worden. De kaart, zoals die nu in de wordt gepresenteerd op pg.47 van de visie, betreft een overzicht van de rode lijst soorten.

Er kan nog niet worden gesproken van een Natuurwaardenkaart.

Een overzichtskaart van de rode lijst soorten is slechts 1 van de bouwstenen voor een natuurwaardenkaart. De waarnemingen die zijn weergegeven zijn veelal gedaan door vrijwilligers met ieder een eigen voorkeur van soort en gebied.

Er moet een overzicht worden gemaakt van de gebieden die niet zijn onderzocht (of waar niets of onvoldoende van bekend is) en een overzicht van de organismen/soorten die in beeld moeten worden gebracht.

De afgelopen jaren zijn slechts drie gebieden intensief onderzocht. Faunaonderzoek 2012-2013 Zwolle en de Horte en Faunaonderzoek Zwolle en Vechterweerd 2017- 2018.

Beide rapporten bestrijken slechts een deel van de noodzakelijke informatie, nl. alleen de fauna en niet de flora!

De gemeente kent gebieden met een hoge biodiversiteit buiten de Natura 2000-gebieden en het Natuurnetwerk Nederland.

De gemeente zal voor de gebieden die buiten Natura 2000 en het Natuurnetwerk liggen, de verantwoordelijkheid moeten nemen. Het betreft veelal kleinschalige landschappen met een grote afwisseling aan bos, water en moeras en (indien aanwezig) extensief agrarisch gebruik.

Deze gebieden springen er op de natuurwaardenkaart uit door een hoge dichtheid aan Rode lijst soorten.

In enkele gesprekken met de ambtelijke projectgroep hebben wij dit onderdeel van onze zienswijze bij herhaling naar voren gebracht.

Wij hebben begrepen dat er binnen de ontwikkelingskosten voor deze omgevingsvisie geen gelden beschikbaar zijn voor het laten uitvoeren van een natuurwaarden onderzoek door een extern bureau.

Wij dringen er zeer op aan dat die gelden alsnog ter beschikking gesteld gaan worden, zodat de natuurwaarden die goed beschreven staan onder punt 5.2.1. natuur en gedeeltelijk onder 5.2.2 (blz.46) van een beleidsplan met uitvoeringsparagraaf voorzien kunnen worden.

Pas dan wordt duidelijk welke waarden op welke wijze beschermd gaan worden en waar en hoe toevoeging van natuurwaarden gaat plaatsvinden.

Het kan ook niet anders dan dat op de kortst mogelijke termijn duidelijk wordt hoe de conflicterende belangen tussen bestaande natuurwaarden en de ambitie om de woon- en recreatieve functie door het ruimtelijk beleid uit te breiden opgelost moet gaan worden.

Het kan en mag niet zo zijn dat de natuur wederom de grote verliezer zal zijn.

In de passende beoordeling van de omgevingsvisie door Haskoning wordt op blz. 5 onder punt 3.2 over Uiterwaarden Zwarte Water & Vecht gesteld: ‘.....Wanneer het ruimtelijk beleid vanuit de omgevingsvisie deze storingsfactoren versterkt of invloed heeft op bestaande knelpunten in het Natura 2000- gebied bestaat er een risico op (significant) negatieve effecten.’ Datzelfde punt, met streep eronder, geldt ook voor de planvorming rond de Harculo centrale.

Geef nu opdracht voor nader onderzoek, discussieer daarover in het najaar met samenleving en deskundigen en leg het begin 2022 alsnog vast in een verbeterde omgevingsvisie.

Dat schept voor alle betrokkenen duidelijkheid en draagvlak.

We hebben pas recent kennis kunnen nemen van de aangepaste hoofdgroenstructuurkaart en die niet geanalyseerd in relatie tot de bestaande hoofdgroenstructuurkaart.

Onze eerste indruk is dat er meer groen op staat dan op de oude kaart.

Dat is een belangrijke stap in de goede richting.

En ook hoogstnoodzakelijk, want immers om het belang van behoud en herstel van biodiversiteit te benadrukken is de gemeente Zwolle partner van het ‘Deltaplan biodiversiteitsherstel’.

Dat vraagt om visie, om ambitie maar vooral om duidelijke uitvoeringsplannen die geborgd moeten worden. Het juridisch kader zal in het omgevingsplan in omgevingswaarden moeten worden vastgesteld als een resultaatverplichting voor de meest waardevolle gebieden en als inspanningsverplichting in sommige andere gevallen.

Aan het Natuurplatform Zwolle nemen deel:

Zwolle Groenstad • IVN afd Zwolle • KNNV afd Zwolle • Bijenvereniging Zwolle • Avifauna Zwolle • Milieuraad Zwolle

De omgevingswet geeft in artikel 2.9 aan dat omgevingswaarden kunnen worden vastgesteld. Zonder het vastleggen van de natuurwaarden in een groenbeleidsplan en zonder verankering daarvan in omgevingswaarden zijn de waardevolle gebieden buiten het Natuurnetwerk ten dode opgeschreven. Als dan ook nog het door de Raad in 2014 geactualiseerde groenbeleidsplan (bijlage intrekken sectoraal beleid) na het vaststellen van deze omgevingsvisie niet meer bestaat, dan breekt er voor het groen en de natuurwaarden wel een erg onzekere tijd aan.

Zo zien we bijvoorbeeld dat er een belangrijke zin uit het concept geschrapt is: nl 'bij uitbreiding van de Hessenpoort bestaat de wens voor het doortrekken van de ecologische verbindingszone tussen de Vecht en de Ruiten.' (ambtshalve wijzigingen, punt 6.8 blz. 211) Dat geeft te denken en geeft des te meer de noodzaak aan van het snel vastleggen van waarden, zodat er niet bijna ongemerkt iets verdwijnt.

Graag verduidelijking waarom deze passage geschrapt is.

En als we daarnaast constateren dat het enige blauwe driehoekje op de Hessenpoort, de Markteplas gezien wordt als plek voor opwek van duurzame energie (blz. 96), dan vragen we ons nogmaals af op welke wijze de verschillende belangen tegen elkaar afgewogen worden. Hoeveel zonnepanelen kunnen er niet gelegd worden op de bestaande bedrijven in dat gebied?

2. Groeiambitie

De groeiambitie in de omgevingsvisie is extreem hoog en niet passend bij de stad Zwolle.

In onze notitie van half december 2020 hebben we met bestaand landelijke, regionaal en gemeentelijk onderzoeksmateriaal data laten zien over de groei van Zwolle in heden en verleden, gemiddeld 650 woningen per jaar vanaf 1970.

We hebben die gegevens gecombineerd met landelijk onderzoeksmateriaal van NIDI, Primos, Nexus.

Daarnaast hebben we onderzocht hoe de bevolkingsopbouw gaat veranderen qua leeftijd en huishoudengrootte en wat dat betekent voor groei en krimp in de bestaande wijken. Dat leidt tot geheel andere conclusies dan de ongedefinieerde 1000 -1500 woningen per jaar waar in de omgevingsvisie sprake van was en is.

Weliswaar wordt in de voorliggende visie de groeiverwachting na 2030 weggelaten, maar wordt tot 2030 wel uitgegaan van 10.000 woningen en ondertussen wordt via de regiodeal van regionale groeicijfers in dezelfde orde van grootte uitgegaan.

De onderbouwing van de 1000-1500 woningen per jaar tot 2030 ontbreekt in alle documenten van de gemeente, niet alleen qua aantal maar vooral naar soort woningen en prijsklasse.

Voor wie wordt wat en waarom gebouwd? Dat is een belangrijke vraag, waar een regionaal woningmarktonderzoek een essentieel deel van het antwoord op moet geven.

De ambitie om de 4^e economische regio van Nederland te willen worden en een verhuisbeweging van de randstad naar dit deel van het land te stimuleren past naar ons oordeel niet in dit tijdsgewricht.

Een veranderend tijdsgewricht waarin niet meer de economische groei centraal zou moeten staan, maar vooral vraagstukken rond bodem, water en biodiversiteit (zie ook rapport Planbureau voor de Leefomgeving 'Grote opgaven in een beperkte ruimte').

De suggestie dat de autonome groei van Zwolle het (financieel) mogelijk maakt om de stad leefbaarder, duurzamer en inclusiever te maken zal van argumenten en enig bewijs voorzien moeten worden.

Recente onderzoeksrapporten van SCP maar ook van RLI (Raad Leefomgeving en Infrastructuur) in het advies 'toegang tot de stad', laten zien dat de groei van de grote en middelgrote steden tot toenemende ongelijkheid leidt en vooral ten koste gaat van de lage en middeninkomens, maar ook weinig geschikte woningen voor het toenemend aantal ouderen oplevert.

Minister Ollongren heeft 21 juni jl. een onderzoek naar de Tweede Kamer gestuurd, waaruit blijkt dat er op dit moment een tekort van 279.000 huizen in heel Nederland is.

En tot 2040 een opgave van 450.000 op de plank ligt, waarvoor extra geld moet komen.

Enerzijds voor de infrastructuur die voor deze ontwikkeling nodig is, maar anderzijds omdat maar liefst 70% van de te bouwen woningen in de betaalbare sector moet vallen (sociale huur, betaalbare huur en koopwoningen onder de NHG-grens van €325.000,-

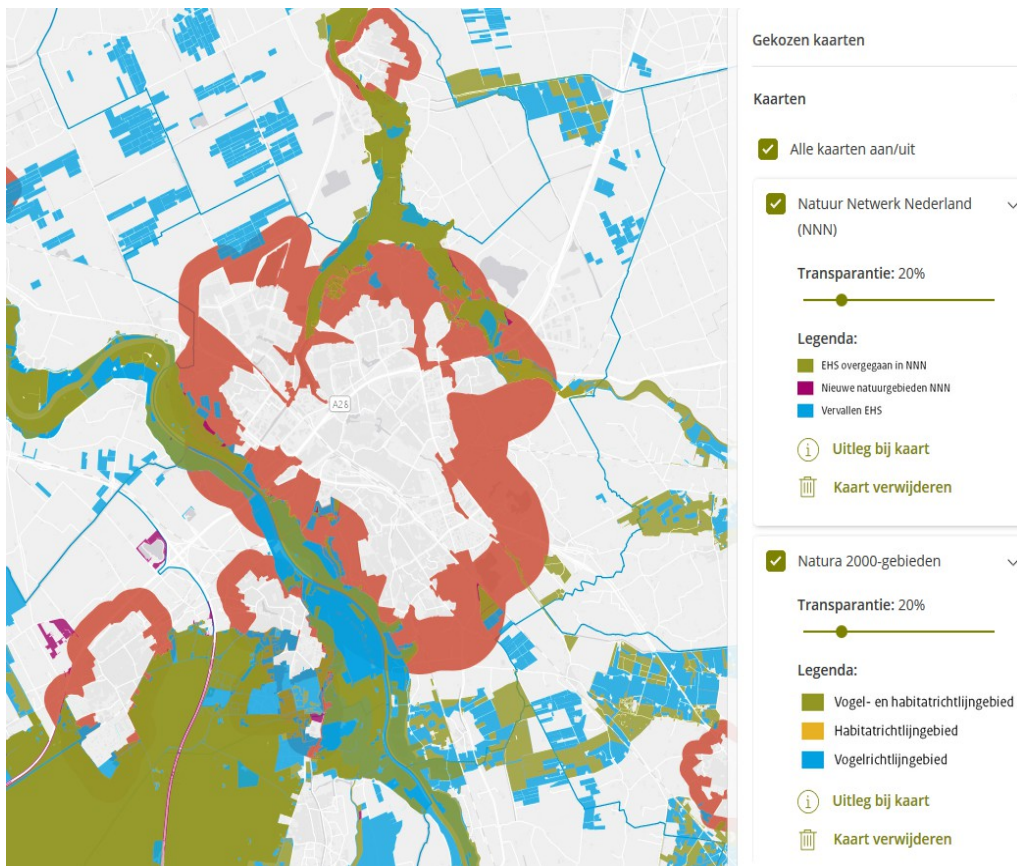
Zwolle staat in dit onderzoek voor 4000 woningen vermeld met de spoorzone.

Wat voor stad wil Zwolle zijn?

Wij gaan voor Zwolle als mens en milieuvriendelijke duurzame groeistad.

Dat de druk op waardevolle natuurgebieden nu al omvangrijk is, laat onderstaande kaart zien.

In deze kaart wordt de stadsrand (rode zonering) van Zwolle gecombineerd met de kaarten van Natura 2000 en Natuurnetwerk Nederland. Het maakt duidelijk tot hoever de invloed van menselijk handelen op de natuur strekt.



Bron: <https://themasites.pbl.nl/atlas-regio/kaarten>

Op weg naar het debat en de besluitvorming over de definitieve omgevingsvisie zijn wij graag bereid om vragen te beantwoorden en verder mee te denken. U kunt daarvoor contact opnemen met het kantoor van de Milieuraad.

Met vriendelijke groet,

Milieuraad Zwolle/ Natuurplatform Zwolle

Hans de Graad (voorzitter)

Aan het Natuurplatform Zwolle nemen deel:

Zwolle Groenstad • IVN afd Zwolle • KNNV afd Zwolle • Bijenvereniging Zwolle • Avifauna Zwolle • Milieuraad Zwolle